

Eilandjes in de zon

De zon bakt tijdens verwoede pogingen om mijn neopreen aan te trekken. Noch de schaduw, noch het licht zeebriesje geeft veel soelaas. In volledige uitrusting volg ik het smalle pad - waar ik toeristen moet voorbij steken - richting 'het doel', dat 30 meter lager ligt.

Oef, eindelijk! Rustig zet ik me neer en voel het zoute water langs de weinige open ruimtes tussen lichaam en pak omhoog kruipen. Verkoeling! Het uitzicht is prachtig: voor mij vormt een groot vierkant gat in de rotswand in combinatie met een blauwe hemel het 'Azure Window'. Een meter van mij bevindt zich een gat waardoor het gefilterde licht voor een uniek, blauw schouwspel zorgt. Als iedereen voldoende afgekoeld is, zwemmen we naar het gat. Laatste OK-teken, lucht aflaten en rustig afdalen. Door een tunnel richting open zee komt er een beetje licht binnen waardoor het gat een sprookjesachtige allure krijgt. Met een beetje fantasie zie je in de aangrenzende grot een oude zeeoversschat liggen. De werkelijkheid is echter beter: het begin van een reis onder water. Enkele vissen hebben hun toevlucht gezocht in de bescherming van het gewelf. Hier en daar staan waaierkokerwormen met de lichte deining mee te dansen. Hoewel er nooit een gevaar is, geeft de overdekte omgeving een claustrofobische sensatie die de zintuigen extra aanscherpt. Na een kort verblijf draaien we richting zee.

Ramla Bay op het eiland Gozo.

Onder ons zakt de bodem weg naar 50 meter en waarschijnlijk dieper. Wij beperken ons tot maximaal dertig aangezien we nog niet zo lang geleden op een ander prachtige plaats aan de 'Inland Sea' te Dwerja gedoken hebben. De wand staat vol vals koraal verstopt tussen massa's sponzen, wieren, anemonen, ... en hier en daar een trosje vuurkoraal. Naast ons zien we enkele barracuda's jagen op de talrijke sardientjes. Het is moeilijk te geloven dat zelfs in deze schoonheid de wet van de sterkste geldt.

De rustige tocht neemt ons mee naar een andere grot, 'Coral Cave' genoemd, waar we terug in de tijd gaan. Trosjes glaszakpijpen getuigen van het prille begin van de ruggengraat en de borstkas. Na de verplichte decompressietrappen tussen snappers, moeten we met veel tegenzin onze kop terug in onze luchtwereld steken.

Waar was deze duik? Op een tropisch ei-

land? Deze locatie werd door Jacques-Yves Cousteau beschreven als de beste duikplaats in de Middellandse Zee. Als chauvinistische Fransman moet het hem pijn gedaan hebben dit te moeten toegeven, maar het accentueert des te meer de schoonheid ervan. Nee, we zitten slechts een drie uur vliegen van Brussel, op het eiland Gozo aan de duikplaats de 'Blue Hole'. De kleur blauw komt hier veel voor in de namen van duikplaatsen, want het heldere water rond de Maltese eilanden geeft een blauwe indruk. Zo heb je hier duikplaatsen met veelbelovende namen als de 'Blue Lagoon', de 'Blue Grotto', ...

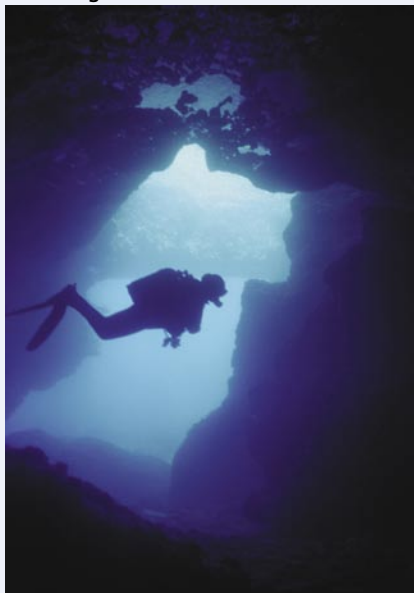
bewogen geschiedenis

Gelukkig gebruiken ze het internationale Engels als taal voor de meeste duikplaatsen, want van de lokale taal begrijp je echt niets. Het enige wat ik na veel moeite tijdens een wijnproefavond uit het hoofd heb kunnen

Duiken in de 'Blue Hole'.

Gluren in grotten.

De doorgang van de 'Inland Sea' naar zee.

Prachtige kokerwormen sieren de zeebodem.

leren is hun versie van ‘gezondheid’: saha. Zeker weet ik het natuurlijk niet, want zelfs hun letters zijn anders. Het Maltees is een door de Europese Unie als taal aanvaard dialect van het Libanees, verrijkt met woorden uit het Portugees, Frans, ... De Britse overheersing heeft dit Latijns geschreven Arabisch niet van de troon kunnen stoten en slechts kunnen bewerkstellingen dat het Engels een tweede taal is.

Door zijn strategische ligging is de geschiedenis van Malta en haar zustereilanden een verhaal van overheersingen. Het begon zeer vroeg met de eerste bewoners, afkomstig uit Sicilië. De vuursteen die ze nodig hadden voor het uithakken van de stenen voor hun tempels doet dit immers vermoeden. De tempel van Hagar Qim is een mooi staaltje van hun kunnen. Dit is echter niet het oudste gebouw, want het Hypogeum van Hal-Saflieni loopt met deze eer weg. Deze ingehakte grotten dateren van 2400 voor Christus en behoren tot de oudste bouwwerken. Doordat blootstelling aan onze ademhaling schade kan berokkenen, worden slechts een beperkt aantal bezoekers toegelaten. Hagar Qim (hier schrijven ze de ‘Q’ maar spreken die niet uit) is een tempel gewijd aan moeder

De tempel van Hagar Qim.

aarde, gesymboliseerd door een volslanke dame. Ter ere van haar werd jaarlijks het mooiste meisje uit het dorp geofferd. Als je in de straten loopt, krijg je de indruk dat de lokale schoonheden nog altijd schrik hebben van dit ritueel.

Romeinse invloed

Op hun reis naar Carthago hebben de Romeinen, en passant, een voet aan wal gezet en enkele herinneringen achter gelaten. Naast enkele Romeinse villa's zijn er ook minder opvallende dingen te zien. Zo kan je vanuit ‘Calypso's Cave’ een muur onder de waterspiegel zien die moest verhinderen dat vijanden op het strand van Ramla I-Hamra landden. Samen met een klein fort in de vallei een eenvoudig, maar zeer effectief middel.

‘Calypso’ Cave’ zou bij ons duikers een belletje moeten doen rinkelen. Calypso in niet alleen de nimf die in de verhalen van Homerus de wereldreiziger Odysseus zeven jaren gevangen hield, maar ook het beroemde schip van Cousteau. Na zijn diensttoer als mijnneveger heeft dit schip ook een tijdje als veerboot gediend tussen Malta en Gozo, dat ook gekend is als Calypso's eiland. Vandaar de naam. Nu wordt de veerdienst verzorgd door een drietal volledig symmetrische schepen (voor- en achterkant zijn gelijk). Deze eigenaardige constructies brengen je in een twintigtal minuten naar de overkant. Het is hier blijkbaar de gewoonte om ze na jaren trouwe arbeid te doen afzinken als duikattractie. Dit overkwam de ferry Scot Gray in Achor Bay.

Arabische stempel

Na de Romeinen, de Arabieren. Zij hebben duidelijk hun stempel gedrukt en hadden voornamelijk een invloed op de cultuur, de taal en de desserts. Jammer genoeg heeft de Maltese bevolking ook de slordigheid ten overstaan van de omgeving van hen gekregen. Je ziet namelijk veel rommel in de straten, maar ook in de zee. Het is immers geen uitzondering dat je tijdens je duik achteloos weggegooid plastic, plastic zakken, ... vindt. Gelukkig is er een groeiende bewustwording dat noch toeristen, noch duikers

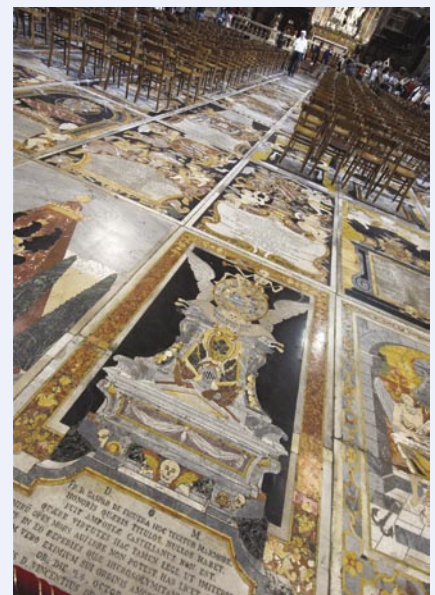
Zonnevvis.

hiervan houden en worden er inspanningen geleverd om de lokale bevolking te overtuigen van het belang aan netheid.

Toen de ridders van de Johannier Orde (de latere Maltezer Orde) een beslissende nederlaag leden in het Heilig Land en later ook in Kreta, kregen ze van de Spaanse koning de eilandengroep Malta als geschenk. Voor hem waren deze vijf eilanden eerder een last, dan een lust. Dankzij deze soldaten-broeders is Malta op de wereldkaart gezet. In 1565 heeft deze orde - die nu nog altijd bestaat - de opmars van het Osmaanse Rijk tot stilstand gebracht door, ondanks een zwaar beleg, het eiland te vrijwaren. De toen al geëerde ridders kregen hierdoor nog meer aanzien en rijkdom. Hierdoor konden ze niet alleen

Lees verder op pagina x.

De vloermozaïek van de prachtige co-kathedraal van Saint-John.

Vervolg van pagina x.

de eerste volledig volgens plan gebouwde versterkte stad Valetta oprichten, maar hebben ze ook enkele zeer mooie kerken opgetrokken. Een prachtig voorbeeld hiervan is de ongelofelijk prachtige co-kathedraal van Saint-John. Woorden schieten tekort om het interieur te beschrijven. De buitenkant geeft helemaal geen vermoeden van het kunstwerk dat je binnenin vindt. Ook de moderne aanpak van het oude hospitaal, een eindje verderop, maakt indruk op je.

In deze stad merk je nog een invloed van de Arabieren: de liefde voor de markt. Her en der vind je plaatsen waar verkopers in dicht bijeen geplatste kraampjes hun waren proberen te slijten. In tegenstelling tot Noord-Afrika gaat het hier gemoedelijker en gastvrijer aan toe. Je hoeft je niet te weerhouden om te kijken. Interesse tonen betekent niet dat ze blijven aandringen om te kopen.

Op de funderingen van Romeinse, Arabische en Siciliaanse steden werd er een andere, versterkte stad gebouwd die, het best 's avonds, het bezoeken waard is: Medina. In het centrum van deze oude hoofdstad, ook de 'Silent City' genoemd, staat de eerste kathedraal van de ridderorde. Dit verklaart het voorzetsel 'co' voor de kathedraal van Valletta. Het eiland is immers te klein om aanspraak te maken op twee volwaardige kathedralen. Hier ontdek je nog een villa die getuigt van een regeerperiode van de Noormannen.

De ridders hadden niet alleen te kampen met de expansiedrang van de Arabieren, maar ook met piraten die actief waren tussen Malta en Gozo. De grotten van Comino boden immers natuurlijke schuilplaatsen voor deze bandieten. Het antwoord op deze bedreiging voor de ontwikkeling van de eilanden was een doorgedreven kloppacht en het bouwen van enkele versterkte wachtposten. Deze kleine burchtjes stonden zo opgesteld

dat ze bij gevaar elkaar en de reservetroepen konden verwittigen. Door dit lint van sterke punten werden de ridders vroegtijdig ingelicht en konden ze snel reageren.

Franse en Engelse periode

Toen in 1798 Napoleon richting Egypte zeilde, hield hij halt in Malta en zo begon een korte Franse periode. Die paar maanden waren blijkbaar zo erbarmelijk dat de Maltezers de Britse Royal Navy vroegen om hen te verlossen van het Franse juk. Een oproep die maar al te graag door Groot-Brittannië beantwoord werd en het begin van de Britse heerschappij inluidde (aan het aantal Britse toeristen te zien, is die heerschappij nog altijd niet gedaan). De invloed van deze periode is voornamelijk te merken aan het links rijden, de algemene kennis van het Engels en een voorliefde voor 'pints'. Hoewel ze tot de Europese Unie behoren, gebruiken ze geen euro's, je kunt er wel mee betalen, maar betalen ze met 'pounds' of 'lira'. De meest gekende invloed is echter te vinden in de nationale vlag. In tegenstelling tot wat de meesten denken is het kruis op de Maltezer vlag niet het achtpuntig - ieder punt staat voor een 'langues' of nationaliteit binnen de orde - Maltezer kruis, maar een oerconservatief Brits Sint-George kruis. Door het strategische belang van Malta, het succesvol verzet tegen de Duitser in de Tweede Wereldoorlog en de daardoor onophoudelijke luchtaanvallen, ontving de eilandengroep de eervolle onderscheiding Saint George. Dit kruis siert de vlag sinds de onafhankelijkheid van 1964.

Volgens mij hebben ze naast het kruis ook hun liefde voor vuurwerk aan de Duitse belegering te danken. Bijna ieder avond hoor je wel ergens vuurwerk. Zelfs overdag durven ze het, hoewel ik daar de bedoeling niet van in zie. Een overblijfsel van de spectaculaire luchtaanvallen tegen de nachtelijke hemel? Zeker op Gozo waar ze ieder weekend

Een duik op Comino Caves.

wel ergens in een dorp een 'festa' op poten zetten ter ere van de lokale beschermheilige. De Chinezen mogen dan het vuurwerk uitgevonden hebben, de Gozitaners hebben het geperfectioneerd. Zeker wat het statische vuurwerk betreft. In de straten staan allerlei constructies gemaakt van vuurpijlen en bommetjes. Juist voor je neus steekt een licht aangeschoten meester-vuurwerkmaker met een lange roodwitte stok de zeer korte lont aan. Als alles begint te knallen en te sissen, beginnen hij en zijn medewerkers een vreugdedans in de regen van de gloeiende sintels en vonken. In België zou zoiets om veiligheidsredenen verboden zijn, hier is het leuk volksvermaak. Genoeg te beleven dus.

duikplaatsen

Hou je van cultuur dan is je uitvalbasis het beste ergens in Malta. Het grootste eiland, maar toch is het klein genoeg om in minder dan een uur iedere locatie op het eiland met een huurwagen te bereiken. Maar eerst moet je het links rijden onder de knie krijgen en een goede wegenkaart bezitten. De Maltezers zullen je wagen direct herkennen aangezien de derde letter van je nummerplaat een 'K' is. De 'K' van knoeiende toerist? Of ze hierdoor voorzichtiger gaan rijden is echter een onbeantwoorde vraag. Ook zijn de we-

Vuurwerk in de straten van Gozo.

Ook sepia's laten zich geregeld zien.

gen hier zeer slecht, want ze zitten vol putten en gaten. Het voordeel van de eilanden is niet alleen de interne bereikbaarheid, maar ook dat je altijd kunt duiken. Bij sterke wind ga je gewoon naar een duikplaats aan de lijzijde. De meeste duikplaatsen zijn immers te bereiken via de kant. Een boot is eerder voor de luxe of de gezelligheid.

De accommodatie en het eten zijn zoals op de ganse eilandengroep goed. English breakfast, Italiaanse pasta's, Arabische desserts, Franse wijnen, ... doen zeker je dieet mislukken. De Maltezers prijken op de lijst van de dikste bevolkingen op de vijfde plaats.

Doordat de lokale en veelgebruikte leisteen sterk op een snelbouwsteen lijkt, hebben de niet-historische gebouwen geen karakter. Het is alsof dat Malta één grote badstad is dat snel voor de toeristen opgetrokken werd. De gebouwen in Gozo hebben meer stijl.

Ben je echter meer geïnteresseerd in een gemoedelijke sfeer en wil je kortbij de mooiste duikstekken zijn, dan ben je beter af in Gozo. Zoals op Malta zijn de meeste duikplaatsen via de kant te bereiken. Om sommige plaatsen te bereiken moet je er wel een lange en warme tocht voor over hebben. Maar de duiken zijn die inspanning waard. Indien je een auto huurt bij een duikschool, vraag dan (lees: koop dan) een kaart met de duikplaatsen en een beschrijving van de site. Met een boot kan je ook de duikplaatsen rond Malta bereiken, want het is niet omdat je op Gozo verblijft dat je die mooie stekken mag overslaan.

Wil je echter alleen stilte en rust, dan verblijf je het best in het enige hotel te Comino. Hier heb je ook een aantal mooie plaatsen om te duiken, maar uiteindelijk zal je je richting Malta of Gozo moeten begeven. De andere twee eilandjes zijn te klein om op te verblijven en zijn slechts duikbestemmingen die per boot te bereiken zijn.

De rotsachtige bodem biedt ruim plaats aan de typische fauna en flora van de Middellandse zee. Vis genoeg, hoewel ze door het gebrek aan lokale visserijreglementen eerder klein van afmeting zijn. Zorg in ieder geval dat je je duiklamp meeneemt - je mag een

Schorpioenvis.

extra 15 kilo aan duikmateriaal meenemen op je vlucht met Air Malta - want om de vele grotten en tunnels te bekijken heb je die wel nodig. Diep duiken is hier geen probleem. De eilanden zijn niet meer dan hoge rotsen op de zeebodem waardoor een honderdtal meter de zee in, de dieptes voor een sportduiker al onbereikbaar zijn. Dit is ook de reden waarom, hoewel er honderden moeten liggen, er niet gedoken wordt op wrakken uit de Tweede Wereldoorlog. Ze liggen simpelweg veel te diep. Een trimixduiker zou ze misschien wel kunnen bereiken, maar dan moet hij alles zelf meebrengen. Nitrox is al moeilijk te verkrijgen, laat staan trimix.

prachtige nachtduiken

Nachtduiken is hier een uitzonderlijke belevenis. Tijdens onze nachtelijke uitstap in het haventje van Wied iz-Zurrieq komen we in een explosie van leven terecht. Nog steeds vraag ik me af of we als duikers niet beter overdag slapen en 's nachts gaan duiken. Gevleugelde ponsen op de zandbodem (ze doen sterk aan vliegende vissen denken), een zonnevis die zich afvraagt waarom hij al die aandacht verdiende, een viertal grote zeehazen die rustig grazen, een enorme school sardijnen vergezeld door jagende

sepia's en schorpioenvissen, ... en dit op amper 10 meter diepte. De 45 minuten die we onszelf opgelegd hebben, waren direct voorbij. Het gesprek na de duik bevat alleen superlatieven en iedereen heeft het gevoel dat we hier moeten terugkomen. Wanneer? Zoals het iedere goede duikreis past, was onze terugreis zwanger van een zekere weemoed. Wetende dat je de zojuist geproefde schoonheid moet achterlaten om haar door iemand anders te laten ontdekken. De herinneringen blijven slechts overleven in de collectieve gedachte van de groep en de notities in ieders logboekje. Gelukkig hebben we ook foto's die een idee geven van de pracht boven en onder water. Dit gevoel van afscheid kwam zeer goed tot uiting in een mailtje dat ik een paar dagen later van een reisgenote ontving. Hierin schreef ze dat de reis twee nadelen had. Na een duik in de 'Put van Ekeren' (een waterplas in Antwerpen, nvdr) vroeg ze zich af wat ze in vergelijking daar nog kwam doen en dat de volgende reis naar Malta nooit meer kan voldoen aan de gecreëerde verwachtingen ... Aan die laatste bewering twijfel ik. Sterk! ■

TEKST: PATRICK VAN HOESERLANDE

FOTO'S: FILIP MESTDAGH

V.l.n.r.: Gozo, Comino en Malta.

Referenties

Dit reisverslag werd opgemaakt naar aanleiding van een studiereis naar Malta en Gozo georganiseerd door de Malta Tourist Office en reisorganisatie 'Wild Water'.

www.filipm.be
www.wildwater.be
www.malta.be